

Erfgoed Brussel

35

Lente 2021

U

urban.brussels

**GEORGES HOUTSTONT
EN DE ORNAMENTENKOORTS
VAN DE BELLE ÉPOQUE**

Brussel in de greep van de ornamentenkoorts

Aan het begin van de 19de eeuw wordt het beeld van Brussel sterk bepaald door de modernisering die een kwarteeuw vroeger werd ingezet. De laat 18de-eeuwse geometrische aanleg van de Koningswijk contrasteert sterk met het middel-eeuwse stadswefsel. Het neoclassicisme in de architectuur houdt aan tot ver in de 19de eeuw. De eenvormigheid van de veelal weinig versierde gevels volgt het dictaat van rationalisme en soberheid dat J.N. Durand in zijn *Précis des leçons d'architecture* (Parijs, 1809) bepleit en dat tot een stuk in de 19de eeuw als handboek aan de Brusselse academie wordt gebruikt. De industrialisatie en de eruit voortvloeiende demografische druk op de steden vormt een uitdaging voor architecten en stedenbouwers. De gepredikte soberheid weegt door op de functionele bouwprogramma's, waar vooral ook de economische zuinigheid een uitgangspunt is, zoals in het Pachecogodshuis (1823-1826), het Sint-Janshospitaal (1837-1843) – beiden van architect Henri Partoes (1790-1873) – en het goederenpakhuis (1843-1847) van architect Louis Spaak (1803-1893). Tot in het eerste kwart van de 19de eeuw vertonen straten en pleinen een grote uniformiteit (AFB.1).

DE SOBERHEID VAN HET NEOCLASSICISME DOORBROKEN

De overheid en de burgerij raken echter uitgekeken op de monotone architectuur en hunken naar afwisseling: *“Rien ne vous dit si-vous êtes à Saint-Petersbourg, à Londres, à Paris ou à Versailles, tant l’uniformité se répand de jour en jour sur le monde (...).”*¹

De meer representatieve gebouwen zoals de Koninklijke Muntschouwburg (1819, architect Louis Damesme) en de residentie van de Prins van Oranje (later Paleis der Academiën) (1823-1825, architect Van der Straeten) verbergen achter hun overheersend neoklassieke gevels zeer fraaie interieurs waar het decoratieve zeker niet wordt afgezworen. Het paleis van de Prins van Oranje is een voor die tijd uitzonderlijk voorbeeld van materiaalpolychromie², waardoor het opvalt in de witbepleisterde architecturale context van de Warande.

Architectuur en ornament zijn niet van elkaar los te koppelen en de drang tot verfraaiing is een constante in de geschiedenis van de architectuur.

1. “Niets zegt je of je in Sint-Peterburg, Londen, Parijs of Versailles bent, zozeer is de uniformiteit tegenwoordig verspreid in de wereld (...)” Van Santvoort 2013: 141. Verwijzend naar L’Illustration. Journal Universel, 3 augustus 1852, 223.

2. De Clercq 2002: 163.

Decoratie van de ingang van het justitiepaleis ter gelegenheid van de viering van 75 jaar België, arch. Ernest Acker (Universiteitsbibliotheek Gent).

<
AFB. 1
 De Schaarbeekse poort met
 zicht in de Koningsstraat
 (privéverz.).

>
AFB. 2
 Details van de villa Cazeaux
 in de Koningsstraat te Sint-
 Joost-ten-Node, 1835, arch.
 Tilman François Suys, in
 Castermans 1852, vol. I, pl. 83
 (Universiteitsbibliotheek Gent).

Architect Tilman François Suys (1783-1861), die een leerling was van Charles Percier (1764-1838) in Parijs en die zowel voor Willem I tijdens het Hollands bewind als voor Leopold I na de onafhankelijkheid representatieve opdrachten in Brussel mag realiseren, wordt in 1835 *premier professeur* (eerste docent) architectuur aan de Brusselse academie, een functie die hij tot aan zijn dood in 1861 waarneemt.

Suys zal er een generatie architecten vormen die vanaf het midden van de 19de eeuw de toon zet: Henri Beyaert, Pierre Victor Jamaer (1825-1902), Emile Janlet (1839-1918), Wynand Janssens, Gustave Saintenoy (1832-1892) en Jules Jacques Van Ysendyck (1836-1901). Het zijn deze architecten met wie Houtstont intensief zal samenwerken. Bij zijn aanstelling maakt Suys werk van het aanleggen van een repertorium van modellen. Zijn tekeningen vertonen een grote verfijning in de ornamentiek van de architecturale elementen zoals hij ze toepast in eigen werk en zoals hij ze heeft bestudeerd tijdens zijn langdurig verblijf in Italië³ (AFB. 2).

Suys betoont veel interesse voor de renaissance en spoort zijn leerlingen aan om te ontwerpen naar het voorbeeld van de Italiaanse renaissance-architect Andrea Palladio via de in 1842 opgerichte extracurriculaire *Société Palladio*.

AFB. 3
 Details van de gebouwen aan het Congressplein, 1850,
 arch. Joseph Poelaert, in *L'Emulation*, 1886, pl. 36
 (Universiteitsbibliotheek Gent).

Architect Jean-Pierre Cluysenaar, die van 1825 tot 1835 de assistent is van Suys, volgt de raad van zijn leermeester op in de Sint-Hubertusgalerijen, waar hij zich afwendt van een rigoureuus neoclassicisme en vooral kijkt naar de voorbeelden van de Italiaanse renaissance. Cluysenaar doorbreekt ook de monochromie van het neoclassicisme door een gevarieerd kleurenpalet te hanteren – tot en met imitatiemarmarbeschildering. Tegen de tijd dat het rijke sculpturale en ornamentale programma van de Sint-Hubertusgalerij is voltooid in 1847 staat de hegemonie van het neoclassicisme op de helling.

De impulsen om de eenvormigheid in de architectuur te doorbreken komen uit diverse hoeken. De neogotiek krijgt vaste voet aan grond en wordt mee gevoeld door de ontlukende zorg voor historische monumenten. Het eclecticisme vindt halverwege de 19de eeuw meer weerklank. Henri Van Overstraeten (1818-1849) belichaamt met de Sint-Mariakerk (1845-1853) in Schaarbeek waar dat eclecticisme voor staat:

3. Faber 1989: 189.

4. Loze 1980: 174.

5. Zie hfdst. 4.

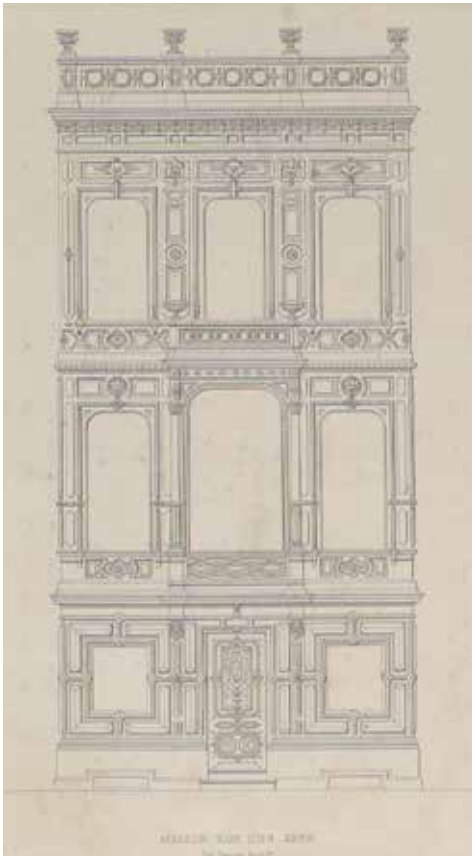

AFB. 4
 Herenhuizen van dokter Goffin aan de Gulden Vlieslaan te
 Elsene in 1892, arch. Joseph Poelaert (@SAB IF C-1808).

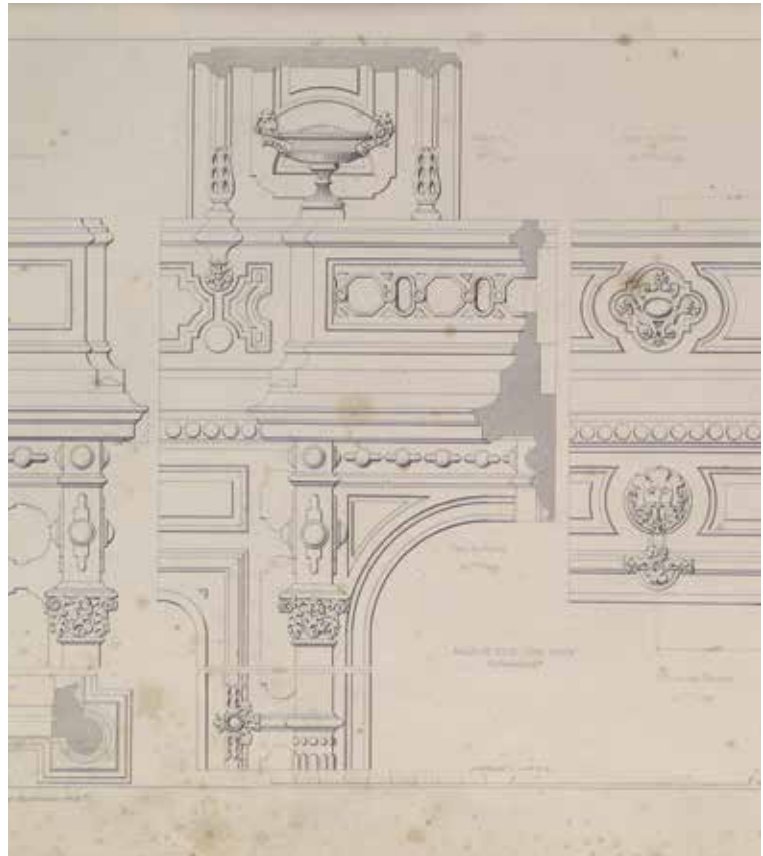
een architectuur die volledig is afgestemd op de plaats en de functie en waar niet één maar vele vormtalen uit de geschiedenis tot symbolische worden gebracht.

Rond de Congresszuil in opbouw concreetiseert zich halverwege de 19de eeuw de nieuwe trend in de architectuur. De symmetrische gebouwen die de kolom omkaderen zijn op renaissanceleest geschoeid. Architect Joseph Poelaert is zowel voor de kolom als de gebouwen aangeduid via een architectuurwedstrijd en hij verbluft door zijn eclectische ontwerpen. Het *Journal belge de l'architecture et de la science des constructions* van 1852 looft het 'genie' van Poelaert⁴. Bij zijn dood in 1886 eert het tijdschrift *L'Emulation* de architect met de publicatie van deze gebouwen. Het is op datzelfde Congressplein dat Houtstont in 1859 zijn eerste interventie op Brusselse bodem uitvoert⁵ (AFB.3).

De grenzen van de restrictieve bouwreglementering – die grote uitsprongen verbiedt en nog tot ver in de 19de eeuw een uniforme bepleistering oplegt – worden door Poelaert verlegd. In de herenhuizen voor dokter Goffin aan de Guldenvlieslaan (1857) trekt Poelaert alle registers open; de gevels met een uitgesproken reliëf worden overladen met ornamenten en monumentale sculptuur (AFB.4).

AFB. 5A
 Herenhuis aan de Kunstlaan, 1850, arch. Joseph Dumont, in Castermans 1852, vol. I, pl. 1 (Universiteitsbibliotheek Gent).

AFB. 5B
 Gevelornamenten van het herenhuis aan de Kunstlaan, 1850, arch. Joseph Dumont in Castermans 1852, vol. I, pl. 3 (Universiteitsbibliotheek Gent).

Architect Joseph Dumont (1811-1859) is Poelaert in die ontwikkeling al voorgegaan met een reeks van woningen aan de Kunstlaan (1850) die, hoewel ze qua ordonnantie nog overeenstemmen met het klassieke lijstgeveltype, bezaaid zijn met ornamenten uit de Franse renaissance. Vreemd genoeg kunnen deze gevels niet rekenen op de appreciatie van het *Journal belge de l'architecture* (1853), dat de incoherentie van de detaillering en de besluiteloosheid van de architect aan de kaak stelt. De creaties van Dumont worden veroordeeld omwille van het overdadig ornamentgebruik, ook al moet het *Journal* erkennen dat dergelijke 'wil om af te wijken wel degelijk school maakt.'⁶

De Luikse architect Auguste Castermans (1828-1881) maakt dit soort architectuur tot voorbeeld in zijn vanaf 1852 uitgegeven *Parallèle des maisons de Bruxelles et des principales villes de la Belgique*. Castermans ziet dat na de onafhan-

kelijkheid de Belgische architectuur haar eigen weg vindt in zowel de plandistributie als in de detaillering en ornamentiek. De tekeningen die hij publiceert zijn het bewijs van het toenemend belang van de ornamentele behandeling van de architectuur (AFB. 5A,5B).

Het ornament krijgt een steeds groter aandeel in de representatieve architectuur. Met het Hotel van de gouverneur van de Nationale Bank in Brussel (1862-1874) zet Henri Beyaert een beslissende stap richting het eclecticisme, met als voorbeeld de Parijse Opéra van architect Charles Garnier (1825-1898).

In het laatste kwart van de 19de eeuw neemt de ornamentenkoorts in de architectuur ongevenaarde proporties aan. Niet iedereen is daar blij mee. In de *Vlaamse Kunstbode* (1879) is de kritiek alvast onverbloemd: "En dààrbij komt het dat men in België, zowel als in Frankrijk, in de

6. Willekens 2014: 61-62.

AFB. 6A
Gevel van het Koninklijk Paleis
zoals in 1825 ontworpen door
arch. Tilman François Suys
(© AKP)

grote praalgebouwen altoos denzelfden uitheemschen trant vindt; altoos dezelfde zuilen, pijlers, frontons en verdere ornamenten, altoos dezelfde gekke nabootsingen van een voor ons belachelijk model, welk onverschillig op alle gebouwen wordt toegepast: voor een schouwburg als voor eene kerk, voor eene caserne als voor eene handelsbeurs!”⁷

STADSVERRAAIING

In 1847 stelt schepenen Fontainas in de Brusselse gemeenteraad dat bij openbare werken het nuttige en noodzakelijke in ieder geval gekoppeld moeten worden aan verfraaiing⁸.

De term *embellissement* duikt om de haverklap op in de debatten van de Brusselse gemeenteraad bij zeer uiteenlopende openbare werken.

In het ontwerp van nieuwe en representatieve architectuur neemt de drang tot ornamentering de bovenhand en komt het tot een trendbreuk met het strakke neoclassicisme. Zo ontwerpt Cluysenaar in 1862 een plan voor een nieuw paleis voor Schone Kunsten. Het ontwerp blijft op de tekentafel liggen, maar het contrast met het bestaande neoklassieke paleis van Leopold I kon niet groter zijn (AFB. 6A, 6B).

Victor Besme (1843-1904) koppelt het verfraaiingsprincipe aan een grondige stedenbouwkundige transformatie in zijn *Plan d'ensemble pour l'extension et l'embellissement de l'agglomération bruxelloise*, dat is aangestuurd door minister Charles Rogier en dat vanaf 1866 de motor wordt van de Brusselse urbanisatie. Door grootschalige stedenbouwkundige ingrepen in én rond de vijfhoek ontstaan er prachtige perspectieven en komt er aandacht voor het

7. Cosijn 1879: 231.

8. BCB, 1847, TI1, part 1: 82. “des travaux d'utilité, d'embellissement et de nécessité: en administration, c'est presque une vérité triviale tant elle est simple et vraie.”

publieke domein en parken. De architectuur speelt in die transformatie een grote rol. De bestaande monumenten en de nog op te richten gebouwen worden 'trofeeën' in het stadsbeeld. In de hoofdstad komt een heel nieuw gebouwenpatrimonium tot stand – stationsgebouwen, ministeriegebouwen, ambtswoningen, musea, gerechtsinfrastructuur etc. – waaruit die ambitie tot verfraaiing mag blijken. Hoewel de overheid eigen architecten en ingenieurs in dienst heeft, zal ze hiervoor toch vaak beroep doen op een schare privé-architecten die garant staan voor de esthetische kwaliteit van de nieuwe overheidsarchitectuur⁹.

Het is via die weg dat architecten als Beyaert, Balat, De Curte en nog vele andere aan zet komen en dat Houtstont in samenwerking met hen een ornamenteel programma uitwerkt.

Bij grote en representatieve projecten wordt er gewerkt via een architectuurwedstrijd. Het is een beproefde procedure die in de 19de eeuw met wisselend succes wordt toegepast. Vanuit de *Société Centrale d'Architecture de Belgique* (SCAB) worden dergelijke architectuurwedstrijden aangemoedigd via het tijdschrift *L'Emulation* en klinkt de boodschap dat het talent van eigen bodem hiermee maximaal gestimuleerd moet worden¹⁰.

Wanneer in 1866 de hoofdstad beslist om de Zenne te overwelden, wordt er overgegaan tot een ongeziene grootschalige ingreep van

publiek-sanitaire aard – 1.100 huizen worden onteigend – en wordt daar meteen ook de verfraaiingsgedachte aan gekoppeld. De publieke gebouwen langs de nieuw aangelegde centrale boulevards worden als voorbeeld gesteld voor de richting die de architectuur moet uitgaan. De Stad Brussel neemt in 1872 het initiatief om ook de private opdrachtgevers hierin te betrekken en bekroont de 20 fraaiste gevels. Houtstont heeft een belangrijk aandeel in de ornamentiek van de bekroonde gevels¹¹.

BURGERLIJKE VERSIERINGSDRANG IN HET INTERIEUR

De drang tot versieren overheerst de 19de eeuw en zal zich bij uitstek manifesteren in representatieve gebouwen, ruimten met een feestbestemming of bij feestelijke manifestaties. De burgerij, die in de 19de eeuw haar *moment suprême* beleeft, voelt zich thuis in een omgeving waar kosten noch moeite worden gespaard voor de aankleding van interieurs (AFB. 7).

Bij de decoratie van feestelijkheden krijgt de fantasie de vrije loop en schuwt men het exotische of excentrieke niet. Hoewel tijdelijk van aard, zijn deze efemere decoraties vaak een indicator van hoe de smaak evolueert. In 1848 decoreert Alphonse Balat de Magdalenamarkt – werk van architect Cluysenaar – voor een feest van de *Cercle Artistique et Littéraire*. De innovatieve metalen structuur van de markt

AFB. 6B

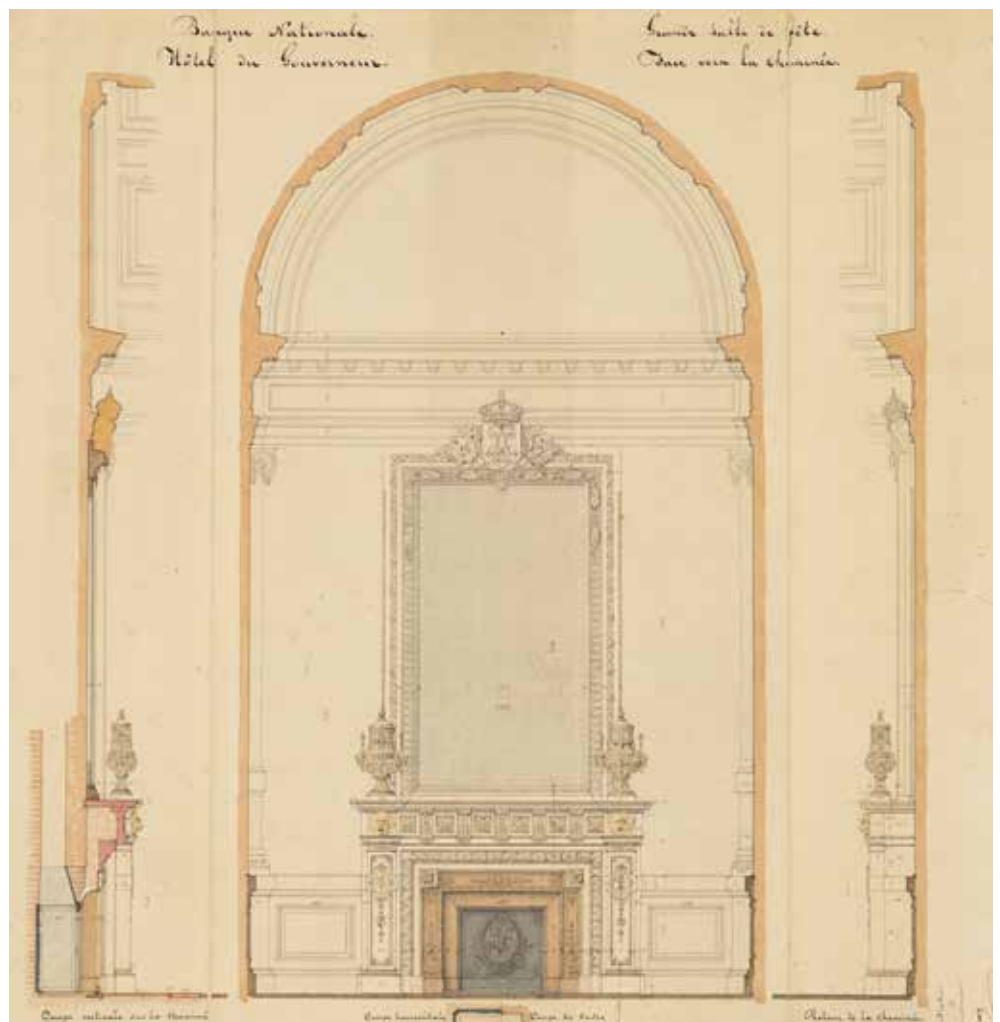
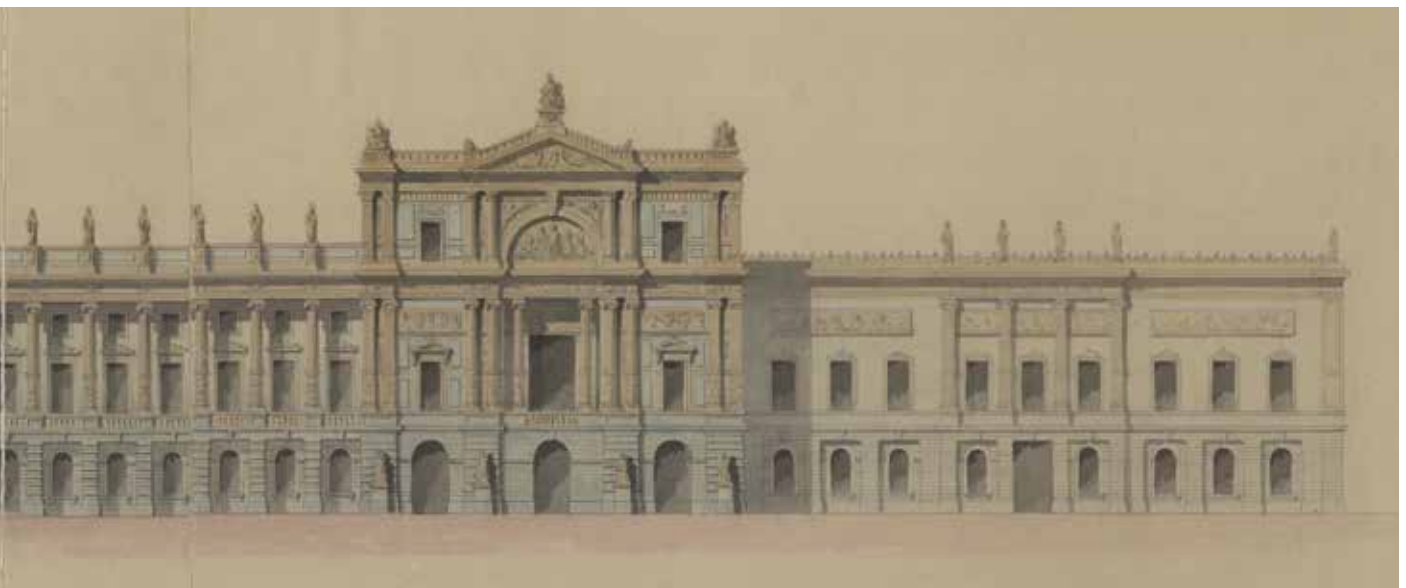
Ontwerp van architect Jean-Pierre Cluysenaar voor een nieuw paleis voor Schone Kunsten, 1862 (© SAB PP 1769).

9. Braeken 2005: 62.

10. *Les Concours en Belgique, L'Emulation*, 1875-76, kol. 1.

11. Zie hfdst. 7.

AFB. 7
Ontwerp van Henri
Beyaert voor de feestzaal
van het Hotel van de
gouverneur van de
Nationale Bank, 1869
(© Patrick Van den
Branden NBB)

AFB. 8
Feest van de *Cercle Artistique et littéraire* in de Magdalenamarkt in 1848 met gelegenheidsdecoratie door Alphonse Balat, gravure door F. Stroobant naar een tekening van Alphonse Balat (© CIDEP).

wordt voor de gelegenheid aangekleed in een gotisch-moorse stijl. Balats *invention décoratrice* wordt door de aanwezigen zeer gesmaakt, onder hen Leopold I voor wiens opvolger Balat naderhand vaak zal werken¹² (AFB. 8).

De honger naar decoratie en luxe die heerst onder de burgerij wordt opgepikt door de 'industriële kunsten'¹³; die komen tegemoet aan een meer toegankelijke en betaalbare decoratie die op veel grotere schaal en tot zelfs in serie wordt geproduceerd¹⁴. De 19de-eeuwse burger krijgt een veelheid aan mogelijkheden en zal bij

de versiering van interieurs zijn hang naar overdaad en decorum ten volle botvieren¹⁵ (AFB.9).

KUNST IN DE STRAAT

Tijdens de belle époque treedt een nieuwe generatie architecten en kunstenaars aan die haar visie over de rol van kunst in de maatschappij verscherpt en in het publieke domein een uitdaging ziet om kunst dichterbij de gewone man te brengen. Er treedt een verschuiving op waarbij de aandacht niet in de eerste plaats gericht is

12. Bordiau 1903: 15-16, Fornari 1997: 16-17. Zie hfdst. 7.

13. Industrieel vervaardigde decoraties worden in catalogi aangeboden: gipsen ornamenten, vloer & muurtegels, bronzen verlichtingsarmaturen en hangen sluitwerk enz.

14. Bardin 2003: 14.

15. Zie hfdst. 7.

AFB. 9

Interieur in Lodewijk XVI-stijl door Jules Brunfaut op de wereldtentoonstelling van 1905 in Luik, getoond door de *collectivité des arts décoratifs de Bruxelles*, in *L'Emulation 1905*, pl. 50 (Universiteitsbibliotheek Gent).

op de representatieve en elitaire architectuur, maar ook op de gewone rijwoning en op straatmeubilair. Via wedstrijden hoopt de in 1895 opgerichte *Oeuvre nationale de l'art appliqué à la rue et aux objets d'utilité publique*¹⁶ de esthetiek van het straatbeeld te verbeteren door de verfraaiing van bestaande 'banale' architectuur¹⁷. Het is een campagne die de raakvlakken tussen architectuur, decoratieve en toegepaste kunsten en de kunstindustrie alvast aantrekt. Decoratietechnieken die betaalbaar zijn voor de modale burger kennen een groot succes in de belle époque. Kleurrijke sgraffiti en tegeltafels animeren het straatbeeld, hun toepassing valt samen met de bloeiperiode van de art nouveau. Meer nog dan de architecten nemen kunstenaars hierin het voortouw. De beweging, die van onderuit is gegroeid en die haar ideeën verspreidt via het tijdschrift *L'Art Public*, krijgt de steun van prominente beleidsmakers zoals burgemeester Charles Buls.

In het stadsbeeld duiken nieuwe elementen op – zoals tramhaltes, elektrische verlichting, reclame, bewegwijzeringen enz. – die vragen om een eigentijdse vormgeving. Charles Buls is zeer enthousiast over de nieuwe brievenbussen die gemaakt zijn naar een ontwerp en model van Georges Houtstont¹⁸ (**AFB.10**).

AFB. 10

Brievenbus naar ontwerp van Houtstont (uitgevoerd door Nestor Martin Brussel) (M. Herla ©urban.brussels).

16. Lees in dit verband Chéron 2019.

17. *L'Emulation*, 1896, kol. 70, "Œuvre nationale de l'art appliqué à la rue et aux objets d'utilité publique Concours 1896-1897."

18. *L'art Moderne*, 1907, nr. 11, p. 85.

Hoofredactie

Stéphane Demeter

Redactiecomité

Okke Bogaerts, Stéphane Demeter, Paula Dumont, Griet Meyfroots, Valérie Orban en Cecilia Paredes

Redactiesecretariaat

Paula Dumont, Cecilia Paredes

Coördinatie dossier

Paula Dumont, Griet Meyfroots

Coördinatie iconografie

Paula Dumont, Griet Meyfroots

Auteurs/redactionele medewerking

Linda Van Santvoort

Nalezing

Koenraad Raeymaekers en de leden van het redactiecomité

Vertaling

Linguanet

Eindredactie Nederlands

Okke Bogaerts, Paula Dumont

Eindredactie Frans

Cecilia Paredes, Stéphane Demeter

Vormgeving en ontwerper van de maquette

Polygraph'

Druk

db Group.be

Verspreiding en abonnementenbeheer

Cindy De Brandt, Brigitte Vander Bruggen
bpeb@urban.brussels

Bedankingen

Lode De Clercq, mevr. Deconinck, voorzitter van het Hof van Cassatie, Davy Depelchin, Xavier Duquenne (†), Jules Huysmans, Christophe Loir, Daniel Menchior, Griet Meyfroots, Laura Porcu, Frederik Tinck, Tom Verhofstadt, Bénédicte Verschaeren, Pierre-Yves Villette

Verantwoordelijke uitgever

Bety Waknine, Directeur-generaal, urban.brussels (Gewestelijke Overheidsdienst Brussel Stedenbouw en Erfgoed) Kunstberg 10-13, Brussel

De artikelen zijn gepubliceerd onder de verantwoordelijkheid van de auteurs. Alle rechten voor het reproducieren, vertalen of herwerken zijn voorbehouden.

Contact

urban.brussels
Directie Kennis en Communicatie
Kunstberg 10-13, 1000 Brussel
www.urban.brussels
bpeb@urban.brussels

Herkomst van de foto's

Mochten er ondanks onze inspanningen om alle reproductierechten te betalen toch nog gerechtigden zijn die niet gecontacteerd werden, dan worden zij verzocht zich kenbaar te maken bij de Directie Cultureel Erfgoed van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Erfgoed Brussel reeds verschenen

001 - November 2011
Terug naar school

002 - Juni 2012
De Hallepoort

003-004 - September 2012
De kunst van het bouwen

005 - December 2012
Hôtel Dewez

Extra nummer 2013
Het erfgoed schrijft onze geschiedenis

006-007 - September 2013
Brussel, m'as-tu vu?

008 - November 2013
Industriële architectuur

009 - December 2013
Parken en tuinen

010 - April 2014
Jean-Baptiste Dewin

011-012 - September 2014
Geschiedenis en herinnering

013 - December 2014
Cultusgebouwen

014 - April 2015
Zoniënwoud

015-016 - September 2015
Ateliers, fabrieken en kantoren

017 - December 2015
Stadsarcheologie

018 - April 2016
De Gemeentehuizen

019-020 - September 2016
Stijlen gerecycleerd

021 - December 2016
Victor Besme

022 - April 2017
Art nouveau

023-024 - September 2017
Natuur in de stad

025 - December 2017
Conservatie op de steigers

026-027 - April 2018
Kunstenaarsateliers

028 - September 2018
Het Erfgoed, dat zijn wij!

Extra nummer - 2018
De restauratie van een uitzonderlijk decor

029 - December 2018
Historische Interieurs

030 - April 2019
Beton

031 - September 2019
Een plaats voor kunst

032 - December 2019
De straat anders bekeken

033 - Lente 2020
Lucht, warmte, licht

034 - Lente 2021
Kleuren en texturen

Alle artikels kunnen
geraadpleegd worden op
www.erfgoed.brussels

Lijst met afkortingen

AKG – Archief Kasteel van Gaasbeek
AKP – Archief Koninklijk Paleis
ARA – Algemeen Rijksarchief (Brussel)
GASG- Gemeentearchief Sint-Gillis
CIDEP Centre d'information, de documentation et d'étude du patrimoine
CIVA – Centre international pour la ville, l'architecture et le paysage
KBR Koninklijke Bibliotheek
KIK-IRPA – Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium / Institut royal du Patrimoine artistique
KMKG – Museum Kunst & Geschiedenis
KMSKA - Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van Antwerpen
KMSKB – Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België
NBB – Nationale Bank van België
SAB – Stadsarchief Brussel

ISSN

2034-5771

Wettelijk Depot

D/2021/6860/009

Cette revue paraît également en Français sous le titre « Bruxelles Patrimoines ».

urban.brussels zet resoluut in op de kennismaatschappij en wil met zijn publiek een moment van introspectie en expertise delen over de stedelijke thema's van vandaag. De pagina's van *Erfgoed Brussel* bieden het stedelijk erfgoed in al zijn diversiteit een forum voor open en pluralistische reflectie. Dit nummer is volledig gewijd aan een monografie over de beeldhouwer-ornamentist Georges Houtstont. Deze 'nobele onbekende' werkte in de luwte samen met de grote namen uit de Belgische architectuur van zijn tijd aan een indrukwekkend aantal openbare gebouwen en monumenten en had zo een belangrijk aandeel in de transformatie van Brussel, op het einde van de 19de eeuw.

Bety Waknine,
Directeur-generaal

U

15 €

ISBN 978-2-87584-198-8